

KUKA MARKSAA KÄYNNYKÖIDEN HINNAT?

14-vuotias Karoliina sai ensimmäisen matkapuhelimensa jo ala-asteella. Sen jälkeen hän on vaihtanut mallia joka vuosi. Samaan aikaan kun hän tekstailee kavereilleen Suomessa, toisella puolen maapalloa hänen uuden kännykkänsä valmistaneen tehtaan työntekijät ahertavat joskus **12-TUNTISIA PÄIVIÄ, SEITSEMÄN PÄIVÄÄ VIIKOSSA**. Palkka riittää silti nipin napin elämiseen.

Elektroniikka-alan työntekijät mm. Thaimaassa, Kiinassa ja Meksikossa tekevät pitkiä työpäiviä usein vaarallisissa työoloissa tuottaakseen kännyköitä, mp3-soittimia, pelikonsoleita ja läppäreitä, joita me käytämme innolla päivittäin. Osa työntekijöistä altistuu vaarallisille kemikaaleille ja ansaitsee päivässä **ALLE BUSSILIPUN HINNAN**. Afrikassa jotkut kaivostyöläiset vaarantavat henkensä louhiessaan tarpeellisia metalleja, jotta me voimme tekstata ja surffata.

On vaikea kuvitella maailmaa ilman näitä vempaimia. Tarvitsemme IT:tä päivittäin koulussa, työssä ja vapaa-ajalla. **SE ON HELPOTTANUT MEIDÄN ELÄMÄÄMME** monin tavoin. makeITfair-kampanja kääntyy nyt eurooppalaisien kuluttajien puoleen: Myös heillä, jotka ovat toteuttamassa IT-unelmiamme, on oikeus parempaan elämään.

"Ai missä kännykkäni on tehty? Ei mitään hajua... Ai köyhät tekee näitä jossain huonolla palkalla hirveästi paahtaen?"

KAROLIINA, 14,
KOULULAINEN JYVÄSKYLÄSTÄ

**HALUATKO LISÄTIETOJA?
LUE LISÄÄ
WWW.MAKEITFAIR.ORG**

MAEW PÖYÄ PUNELUTTA KÄYLISSÄ MINUTTA

IT on helpottanut elämämme monella tapaa.
Tuotteiden tekijöiden todellisuus on toinen:

Hinnan maksaja

Kun Maew lähti Bangkokiin työnhakuun, hän joutui jättämään tyttärensä vanhempiensa hoiviin pohjoiseen. Nyt hän tekee elektroniikkakomponentteja kuusi päivää viikossa, 12 tuntia päivässä. Kunnan lounastaukoa ei ole. Vaivan palkka – **4,50 EUROA PÄIVÄSSÄ**, millä nipin napin pärjää. Joka kuussa hän lähettää pienen summan perheelleen.

Maew pyysi, ettemme näytä hänen kasvojaan kuvassa. Jos hänet tunnistettaisiin, hän voisi menettää työnsä, koska kertoo työoloista tehtaallaan.

“En usko, että länsimäiset kuluttajat aavistavatkaan, miten painamme töitä..”

MAEW, 28, ELEKTRONIikkATEHTAAN
TYÖLÄINEN, BANGKOK

“Minusta yritys **KÄYTTÄÄ MINUA HYVÄKSEEN**, mutta toivon kuluttajien vastakin ostavan elektroniikkaa. Elleivät he osta, työni loppuu, mikä olisi vielä ikävämpää.”

MYRKYTYKSET

Elektroniikkateollisuudessa työntekijät altistuvat myrkyllisille kemikaaleille enemmän kuin kemianteollisuudessa.

PITKÄT TYÖPÄIVÄT

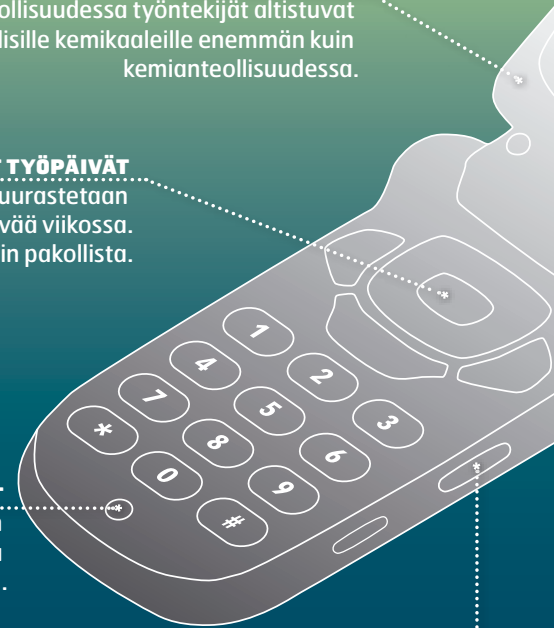
Asiassa joissakin tehtaissa uurastetaan 12 tuntia päivässä, 6-7 päivää viikossa. Ylityö on usein pakollista.

PIENET PALKAT

Ylitöistä huolimatta monien työläisten on vaikea ansaita elämiseen riittävää palkkaa.

EI AMMATTILIITTOJA

Kiinassa, useimpien elektroniikkalaitteiden valmistusmaassa, ei ole itsenäisiä ammattiliittoja. Ilman niitä ihmisten työoloja on vaikea muuttaa ja parantaa.

🔊 TIESITKÖ, ETTÄ...

- 🔊... yli 95 eurooppalaisella nuorella sadasta on oma matkapuhelin
- 🔊... viime vuonna maailmassa myytiin yli miljardi (tuhat miljoonaa) kännykkää
- 🔊... yli puolet läppäreistä ja lähes puolet kännyistä tehdään Kiinassa
- 🔊... Euroopassa hylätään vuosittain yli sata miljoonaa kännyä vuoden, parin käytön jälkeen

TAPPAVAT KONFLIKTIT

Eräissä kehitysmaissa kaivostoiminnan tulot tukevat vaikeita selkkauksia, mikä lisää köyhyyttä ja kärsimyksiä. Kongon demokraattisessa tasavallassa tulo mm. kännyissä käytettävistä metalleista ylläpitää selkkausta, jossa on jo kuollut noin neljä miljoonaa ihmistä.

TOIMEENTULOVAIKEUDET

Etelä-Afrikassa platinan kaivu tietokoneitamme varten on pakottanut köyhiä ihmisiä jättämään kotinsa ja peltotilkkunsa korvauksetta. Sambiassa kaivoskylien asukkaiden maa ja vedet saastuvat, kun kaivosyhtiöt tuottavat kobolttia, jota tarvitaan ladattaviin akkuihin.

ONGELMAJÄTE

Ellei vanhoja kännyköitä kierrätetä oikein, niistä pääsee vaarallisia aineita kuten arseenia ja lyijyä ilmaan ja pohjavesiin. Osa e-jätteestämme viedään köyhiin maihin, joissa sen käsittelyn valvonta ja ympäristölait ovat lepsut.

Muutos on mahdollinen

“IT merkitsee ylellisyyttä ja kiintymistä materiaan”, sanoo Johanna. Se helpottaa elokuva-alalla, jota hän opiskelee. Johannalla on **KÄNNY, MP3-SOITIN, PLAYSTATION 2, TAULU-TV, DIGIKAMERA JA LITTEÄNÄYTTÖINEN PC**. Ensi kännykän hän sai 14-vuotiaana ja vaihtaa mallia, kun entinen hajoaa ja korjaus käy korvaamista kalliimmaksi. Kännykällä hoituvat puhelut ja tekstarit.

Johanna olettaa, että kännykän osat valmistetaan eri maissa. Niiden teki-joistä, heidän tuntipalkoistaan tai työajoistaan ja -oloistaan hän **“EI TIEDÄ OIKEASTAAN MITÄÄN”**.

“Uskon, että yhdessä muiden kanssa työoloihin voisi vaikuttaa.”

JOHANNA, 20, OPISKELIJA, HELSINKI

“Ellemme me kuluttajat välitä tarpeeksi, mitään muutoksia ei koskaan saada aikaan. Työoloista pitäisi raportoida mahdollisimman monille. **KULUTTAJIEN PITÄÄ LUODA PAINeita YRITYKSILLE** mahdollisesti boikotoimalla tuotteita niin kauan kunnes haluttuja muutoksia tapahtuu.”

“Ehdottomasti”, vakuuttaa Johanna, kun häneltä kysyy, olisiko hän valmis **MAKSAMAAN LAITTEISTA ENEMMÄN**, jos voisi olla varma, että ne on valmistettu paremmissa olosuhteissa. – Maksaisitkohan sinäkin?

KÄÄNNÄ SIVUA JA LUE, MITÄ VOIT TEHDÄ MAEWIN JA HÄNEN KOLLEGOIDENSA HYVÄKSI...

makeITfair

Kulutuselektroniikka-ala haluaa myydä tuotteensa houkuttelevan halvalla. Niinpä tuotantoa on siirretty maihin, joissa palkat ovat pienet ja ympäristölait löyhiä.

Suuri osa tuotannosta on ulkoistettu Kiinaan, jossa tuotetaan noin puolet maailman kännyköistä ja läppäreistä. Kulutuselektroniikan tehtaita on siirretty myös Intiaan, Thaimaaseen, Filippiineille, Meksikoon ja Euroopan itäosiin.

Elektroniikkayhtiöt eivät valvo kokonaisia alihankkijaketjujaan. Monet niistä eivät kannu vastuuta sopimattomista työoloista ja ympäristön pilaamisesta etenkin eri komponenttitehtaissa.

makeITfair on eurooppalaisten järjestöjen EU-projekti, joka tiedottaa näistä asioista. Järjestöt haluavat parantaa Maewin ja hänen kollegoidensa työoloja ja pysäyttää tuotannon ympäristövaikutukset. Suomessa aiheesta kampanjoivat Ekumeeninen Vastuuviikko, Luonto-Liitto ja Suomen Luonnonsuojeluliitto. FinnWatch tekee taustaselvityksiä.

Järjestöt kannustavat kaikkia eurooppalaisia nuoria kuluttajia kampanjoimaan, jotta hallitukset ja kansainväliset yritykset parantavat elektroniikkatyöläisten oloja kehitysmaissa. Haluamme kännyköidemme, läppäriemme, mp3-soitintemme ja pelikoneidemme valmistajien kantavan vastuunsa myös ympäristöstä.

Miten voit toimia?

Monikansalliset yhtiöt voivat vaikuttaa alihankkijoihinsa. **SINÄ JA MINÄ VOIMME VAIKUTTA A NÄIHIN YHTIÖIHIN.** Toimintavinkkejä:

Kun ostat uutta kännykää tai pelituotetta, **KYSY MISSÄ SE ON VALMISTETTU.** Entä mitä yritys tekee varmistaakseen reilut työolot ja ympäristönsuojelun?

Ehdota **TEEMAPÄIVÄÄ OPPILAITOKSESSASI.**

KERRO KAVERILLESII JA PERHEELLESII, mitä olet oppinut. Ehkä hekin haluavat osallistua?

Osta uusi laite vasta, kun vanhaa ei voi enää käyttää. Kun ostat uuden, **VARMISTA ETTÄ VANHA MENE E KIERRÄTYKSEEN.**

Kuulet lisää seuraavissa makeITfair-lehtisissä. Liity reiluun joukkoon

www.makeitfair.org

**LISÄTIEDOT
PROJEKTISTA:**
FinnWatch

info2@finnwatch.org
www.makeitfair.org > suomi
puh. (09) 2280 8349,
040 410 9710

Tämä julkaisu on tuotettu Euroopan unionin tuella. Sen sisällöstä vastaa yksin projektia koordinoiva hollantilainen SOMO-järjestö, eikä sen voida katsoa edustavan Euroopan Unionin mielipiteitä.

Marraskuu 2007